

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-348-4-14>

**REVOLUTINARY CHANGES IN MILITARY AFFAIRS  
AND THE MILITARY ENGLISH LEXICON ENRICHMENT**

**РЕВОЛЮЦІЙНІ ЗМІНИ У ВІЙСЬКОВІЙ СПРАВІ ТА РОЗВИТОК  
АНГЛОМОВНОГО ВІЙСЬКОВОГО ЛЕКСИКОНА**

**Vasylenko D. V.      Василенко Д. В.**

*Candidate of Philological Sciences,  
Associate Professor,  
Associate Professor at the Phonetics and  
Conversational English Department  
Kyiv National Linguistic University  
Kyiv, Ukraine*

*кандидат філологічних наук, доцент,  
доцент кафедри фонетики і практики  
англійської мови,  
Київський національний лінгвістичний  
університет  
м. Київ, Україна*

Кінець ХХ – початок ХХІ століття позначились у США революцією у військовій справі (РВС) «Revolution in Military Affairs» (RMA), яка виявляється у створенні воєнно-технологічних і організаційно-управлінських передумов переходу до ведення війни нового покоління. РВС стала одним із чинників, який зумовив певні семантичні і словотворчі процеси у сфері англомовного військового лексикона, що потребують спеціального соціолінгвістичного аналізу. Об'єктом нашого дослідження є процес розвитку військової термінологічної лексики кінця ХХ – початку ХХІ століття. Предметом дослідження є соціальні чинники, пов'язані з РВС, що зумовлюють виникнення лінгвальних інновацій військової сфери. Матеріалом слугують військові неологізми-терміни, зафіксовані словником Р. Бауера [1] та ЗМІ. Мета нашої роботи полягає у встановленні кореляцій між революційними змінами, що відбуваються у військовій справі та поповненням словникового складу військової підмови. В соціально-лінгвістичному аспекті нова лексика і фразеологія корелюють з поняттями, пов'язаними з інноваційними технологіями і новими воєнними концепціями. Військові аналітики виокремлюють такі елементи сучасної РВС, які утворюють «систему систем» «a system of systems»: ISR (Intelligence, Surveillance, Reconnaissance), C4I (Command, Control, Computer Applications, Communications, Intelligence Processing), Precision Force [2; 3]. Неологізми відбивають інноваційні процеси, пов'язані з різними напрямками розвитку військової справи. Так, на початку ХХІ століття впроваджуються нові науково-технічні розробки, спрямовані на мілітаризацію космосу. Спеціальний підрозділ військових сил США Space Command відповідає за використання супутників, призначених для

спостереження, зв'язку, системи глобального позиціонування GPS (Global Positioning System), наведення та запуску ракет, протиракетної оборони NMD (National Missile Defence), яка є новою версією нереалізованої програми SDI (Strategic Defence Initiative) або Star Wars Programme. Вважається, що основними видами космічних систем стануть бойові «супутники-охоронці» «escort satellites», «проти супутникова зброя з використанням кінетичної енергії» «anti-satellite weapons (ASATs)», «космічні лазерні апарати» «space laser-guided vehicles», «мікрохвильова зброя космічного базування» «space microwave weapons», «беспілотні орбітальні космічні апарати» «unmanned orbital space vehicles», «космічні міни» «space mines». Інновації Orbital Space Vehicle, Common Aerospace Vehicle позначають найважливіші інструменти «космічних війн» – «star wars» трансатмосферні літальні апарати (орбітальні космічні кораблі і повітряно-космічні кораблі універсального призначення). Значна роль відводиться розвідувальним супутникам, таким як КН («Key Hole») «Замкова шпара». Передбачається створення бойових мікросупутників або наносупутників nanosatellites. Інновації, які тематично співвідносяться з військовою космічною галузю, концентруються навколо слів space та satellite: space asset, space capability, space control, space defense, space force application, space forces, space power, space sensor, space superiority, space systems, space traffic control, space monitors; SATNAV (satellite navigation), satellite guidance, satellite surveillance, tactical communications satellite (TCS), image intelligence satellite (IMINT), global-positioning satellite (GPS): Інноваційні терміни позначають нові літальні апарати, побудовані за технологіями «stealth», особливості їх дизайну та матеріалів, з яких вони створені: stealth fighter aircraft (F-22, «Raptor»), (F-35, «Lightning») stealth bomber aircraft (B-21, «Raider»), (B-2, «Spirit»), stealth attack aircraft (F-117A «Nighthawk»), reduced radar cross-section (RCS), radar absorbent material (RAM), radar-absorbent structural material (RAS): «F-117 Nighthawk. Виникли нові слова для номінації багатофункціональних фронтових бойових самолітальних апаратів, створення яких відбиває загальну тенденцію розвитку авіаційної техніки: літак-контейнер aircraft-container, літак-підйомник aircraft-lift. У значній мірі поповнилась лексика, яка корелює з одним з найбільш перспективних напрямків розвитку американської авіації – беспілотними літальними апаратами (БЛА) unmanned aerial vehicle (UAV): «Predator», «Pioneer», «Hunter», «Global Hawk», «Darkstar». Неологізм Unmanned Combat Air Vehicle (UCAV) позначає новітній надзвуківий беспілотний ударний літак. Інший перспективний напрямок розвитку БЛА відбиває лексична інновація орнітоптер ornitopter, радіокерований аероплан з рухомими крилами. Фахівці зазначають, що беспілотні літальні апарати стануть одним з головних інструментів безконтактних війн майбутнього.

Військові конфлікти кінця XX – початку XXI століття продемонстрували новітні зразки американського авіаційного озброєння, які отримали назви *SLAM*, Tomahawk, Fasthawk. Значна кількість новоутворень позначають різновиди бомб, таких як касетні бомби-контейнери cluster bombs-containers, керовані авіаційні бомби *JDAM* (Joint Direction Attack Munitions), коректовані (планеруючі) бомби *JSOW* (Joint Standoff Weapon), графітові бомби, які виводять з ладу лінії електропередач graphitic bombs: «The weapon of choice during bad weather conditions. Виникнення нової військової термінології і номенів пов'язане також з вдосконаленням протиракетної оборони. Неологізми-аббревіатури MDA (Missile Defence Agency), MBDS (Missile Ballistic Defense System), NMD (National Missile Defence) та назви радарів Cobra Dane, Spy-1B відбивають характер дій, спрямованих на розгортання компонентів системи протиракетної оборони США. Аббревіатура *THAAD* (Theater High Altitude Area 73 Defense) позначає армійську висотну оборону театру військових дій, призначену для позатмосферного перехоплення боеголовки балістичної ракети супротивника. Вдосконалення стратегічної і тактичної ядерної зброї супроводжується подальшим розвитком лексики спеціальної мови. Слово nuclear виявляє словотворчу активність і стає центром, навколо якого створюється значна кількість неологізмів: nuclear bonus effects, nuclear certifiable, nuclear certified, nuclear certified delivery unit, nuclear cloud, nuclear column, nuclear coordination, nuclear incident, nuclear weapon exercise. Утворення низки неологізмів-термінів свідчить про посилення ролі військово-морських сил США. До 2020 року до бойового складу ВМС США увійшли якісно нові кораблі, такі як атомні підводні човни з балістичними ракетами і атомні авіаносці нового покоління *CVNX*, the centerpiece of the next generation carrier Fleet. Проміжною моделлю запроєктованого авіаносця є *USS George H. W. Bush (CVN-77)*, будівництво якого закінчилось 2008 року. Новітні винищувачі F/A-18E/F, F-22A/ F-35 підсилюють авіаційне озброєння корабля. Однією з тенденцій розвитку військово-морського флоту США є вибір океанського та морського простору як місця базування транспортних платформ – «плаваючих островів» «swimming islands» нокштад авіаносця «Кітті Хок» «Kitty Hawk», який використовувався у якості плаваючої бази у ході військової операції в Афганістані у 2001 році (AFSOB Air Force Special Operations Base). До підводного флоту США належать ударні субмарини Ohio, Los Angeles, перспективні човни, побудовані за технологією «stealth» Seawolf, NSSN. Висвітлення підводної обстановки забезпечується за допомогою системи IUS (Integrated Underwater Surveillance System). Інновація unmanned undersea vehicles відбиває новий напрямок розвитку підводного флоту США, яким є розробка беспілотних підводних апаратів. Подальший

розвиток бронетанкової техніки супроводжується модернізацією танка M1A1 Abrams, його броні, приладів CITV, IVIS, боезапасу. Свідченням розробок «проміжних машин», більш легких і мобільних, є неологізм-скорочення LAV (Light Armored Vehicle), FCS (Future Combat System), роботизований транспортний засіб ATV (Armored Tactical Vehicle). До системи вогнєвої підтримки входить MLRS (Multiple Launch Rocket System): Інноваційною бойовою системою стала армійська тактична ракетна система ATACMs (Army Tactical Missile System), керовані ракети всепогодної дії. Військові конфлікти кінця XX – початку XXI століття за участю США свідчать про значну роль вертольотних платформ, таких як Apache Longbow, у забезпеченні наземних бойових дій. Виникнення низки неологізмів пов'язане з розробкою нової екіпіровки військово-службовців, до якої належить гвинтівка M-16A2 «Colt», прилад нічного бачення night-vision goggles, захисні біохімічні костюми fullprotection biochem suits, кевларові шоломи Kevlar helmets, терлонові бронежилети Terlon bulletproof vests, мікрокондиціонер microconditioner, нова інформаційно-комунікаційна система «Bowman». Група неологізмів пов'язана з новим напрямком розвитку нетрадиційних озброєнь, до яких належать засоби функціонального ураження техніки і живої сили, такі як: 1) зброя концентрованого світла – хімічний лазер безперервної короткої хвилі кіловат-класу SWCL, система, яка коректує атмосферні викривлення Guide Star System, портативна осліплююча лазерна зброя «Dazer», візуальний подразник visual stimulus; 2) СВЧ-зброя – зброя радіочастотного та мікрохвильового випромінювання високої міцності RF/HPMW (Radio Frequency/High Power Microwave Weapons), мікрохвильове випромінювання високої інтенсивності HPM (High Power Microwave); 3) нестерпна біотехнологічна зброя – порушники тяги traction inhibitors, хімічні сковувачі chemical immobilizers, порушники роботи двигунів engine/carburetion foulers, модифікатори структури поверхні землі terrain modification, акустична зброя для бойових дій в умовах міста або у горах directed stick radiator; 4) екзотична зброя – генетична бомба, психоневрологічна зброя (транквілізатори разом з диметилсульфоксидом) DMSO (Dimethyl Sulfoxide), гравітаційна зброя, геомагнітна зброя; 5) роботизовані системи the Defender AntiAircraft Defence Robot. Значна кількість новоутворень концентрується навколо понять information warfare інформаційна війна, netwar війна у мережах: infowar, information superiority, netwarriors, digital battlefield, information «nerve centres», «electronic Pearl Harbor». Інноваційна лексика відбиває характер соціальних війн у мережах, у яких значна роль належить вірному проектуванню та використанню форм комунікацій та інформаційних технологій: «Netwar is the lower-intensity, societal-level counterpart to the editors' earlier, mostly military concept of cyberwar.

Глобальний характер майбутньої війни і військових дій відбиває лексема *global*, яка знайшла широке розповсюдження у військовій підмові для позначення: великомасштабної війни і її учасників *global war*, *global coalition*, документальних розробок у сфері військової справи *the Global View*, *Global Reach*, *Global Power*, системи позиціювання *Global positioning system*, систем командування і контролю *Global Command and Control System*, беспілотного літального апарата *Global Hawk*. Неологізми *high-tech force*, *high-tech weaponry*, *wildtech attack* відбивають зміни, що відбуваються у сфері новітніх технологій, пов'язаних з військовою справою на сучасному етапі її розвитку:» Проведений соціолінгвістичний аналіз дає можливість дійти певних висновків що до тенденцій розвитку сучасного військового лексикона, та соціальних чинників, які впливають на утворення нових лексичних одиниць: виникнення військових неологізмів пов'язане, перед усім, з революцією у військовій справі, яка супроводжується розробкою інноваційних технологій, нових військових концепцій, програм озброєння, а також намаганням зробити прорив у використанні військової сили у всіх сферах збройної боротьби. Подальші дослідження розвитку сучасного англomовного військового лексикона у соціолінгвістичному аспекті передбачають вивчення особливостей відбиття процесів та явищ, пов'язаних з РВС, варіативними мовними засобами у сфері військової субстандартної лексики.

#### **Література:**

1. Bowyer R. Campaign. Dictionary of Military Terms. Macmillan, Bloomsbury, 2004. 280 p.
2. Owens W. High Seas. Annapolis. Naval Institute Press, 1995. 184 p.
3. Schneider, B. R., & Grinter, L. E. . Battlefield of the Future: 21st Century Warfare . 2021.